

15.11.23

REFERAT, MEDLEMSMØTE 14. NOVEMBER 2023

Sted: Quality Hotel Strand

Tema: Da mafiaen hjalp jazzen å blomstre i Amerika, foredrag v/ Per A. Christiansen, ledsaget av musikkinnslag v/ Tom Pettersen.

Til stede: 17 medlemmer og én gjest, Inger Lorentzen.

President Heidi Videhi Røsdal var syk. Past president Asmund Amundlien ledet møtet.

Treminuttersinnlegget var v/ Kalle Lorentzen. Det handlet om fiskeoppdrettsnæringen.

På grunnlag av den såkalte Adrew Volstead Act var det fra 1920 til 1933 forbudt å produsere, distribuere og selge alkohol i USA. Volstead var kongressmann fra Minnesota, sønn av Jon Vraalstad fra Drangedal.

I 1865 endte borgerkrigen i USA, og noe senere begynte fargede å migrere fra sør til de store industribyene i nord. De brakte med seg sine musikktradisjoner, deriblant det vi senere kjenner som jazz.

Forbudstida betød ingen frelse fra alkoholondet. Det som går under betegnelsen mafiaen, utviklet seg fra gatebander og grupper av småkjeltringer til store organisasjoner med tentakler inn i næringsliv, politikk og offentlige organer. Grunnlaget var penger tjent på produksjon, distribusjon og salg av alkohol. Den menneskelige natur lot seg ikke endre med en lov, viste det seg, og gav seg utslag i lyssky virksomhet, blant annet alkoholbruk. Dette forekom ofte i «speakeasies», som var hemmelige skjenkesteder med dans, musikk, gambling, prostitusjon. Musikken sørget fargede jazzmusikere for, og slik oppsto det en symbiose mellom mafia og jazzutøvere i 1920-årene.

I 1918 kom pianisten King Oliver til Chicago. Flere utøvere kom etter hvert, i 1922 Louis Armstrong, og byen ble hovedsentrum for jazzen, som man kunne høre i utallige lokaler. To mafiagrupper rådde grunnen. Al Capone ledet den ene gruppa, Bugs Moran den andre. Capone var en elsker av både italiensk opera og jazz. En gang ble pianisten Fats Waller regelrett kidnappet for å spille i bursdagen hans, som varte i tre dager. Det sies at Waller fikk 100 \$ pr låt.

Et gjengoppgjør mellom Capone og Moran fant sted under en konsert, der bandet ble beordret til å spille høyt, mens lokalet ble totalrasert av den ene gjengen, skudd ble avfyrt.

En undresøkelseskommissjon ledet av Eliot Ness, nok en norskamerikaner, fikk til slutt has på Al Capone ved å ta ham for skattesnusk.

Cleveland ble deretter et hovedsete for jazzen, og deretter Cansas City, som var en "syndens pøll", med over 40 danselokaler og 100 nattklubber. Bennie Moten storband spilte her. William Basie, eller Cont B. var medlem av dette bandet, og overtok som leder etter en intern avstemning blant medlemmene. Den politiske bossen Tom Pendergast hadde det demokratiske partiet i lomma, samt politiet som var gjennomkorrupt og så mellom fingrene med alkoholsalg, gambling og prostitusjon. En av hans koryfeer het Harry, som senere ble visepresident, deretter president under navnet Harry Truman, da Roosevelt II døde.

Jazzsentrum og med det Basie forflyttet seg etter hvert til New York. Her dominerte to klubber, Cotton Club og Hotsy-Totsy Club, den siste eid av gangsteren Legs Diamond. Under en konsert her ble tre mann skutt under en krangel. I rettssaken etterpå viste det seg at ingen vitner hadde merket noe til dette.

Cotton Club med tilhold i Harlem var hovedscenen for Edward Ellington, kalt Duke, fordi han var "pen i tøyet" og førte et sobert språk. Han eksperimenterte mye med musikken, særlig utviklet han klangregisteret. Medlemmene i hans orkester var fargede, men publikum var hvitt.

Forbudstida tok slutt i 1933, men da var mafiaen godt etablert i samfunnet. Også jazzen var blitt en viktig musikkform, som har fortsatt å utvikle seg. Men en viktig observasjon er verdt å ta med seg: Europeiske musikere og komponister ser ut til å ha vurdert jazz høyere enn amerikanerne.

Ref. Ola Rongen